

kod primitivnih naroda (Schmidt), kult Ozirisa u Egiptu (Junker), t. zv. bogovi-spasitelji u grčko-rimskom poganstvu (Allo), ideja otkupljenja u Novom Zavjetu (Batiffol) i Euharistija prema poganskim misterijima (strasbourški biskup Mgr. Ruch).

Uočimo li sada cijeli sadržaj, onda vidimo, da je kongres u Milanu tangirao u zaokruženoj cjelini sva glavna i pogranična područja religijske etnologije i nadovezao svoj rad na rezultate kongresa u Tilbourgu (isp. referat prof. dra F. Barca u »Bogoslovskoj Smotri«, god. XI., 1923., br. 1., str. 63.—72.). A naročito treba istaknuti tri grupe predavanja. Prvo, rasprave o problemima religijske psihologije, koje otvaraju nove vidike i daju snažan poticaj za daljnji rad i etnologa i psihologa. Drugo, dokumentarne izvještaje školovanih etnografa o religiji veoma karakterističnih ogranaka primitivnih naroda, jer su izvori prvoga reda za upoznavanje najstarije kulturne povijesti. Treće, rasprave o snošaju između grčko-orijentalnoga sinkretizma i kršćanstva, koje nadopunjuju sličan ciklus predavanja na kongresu u Tilbourgu (v. Semaine d'Ethn. Rel., III., Missionshaus St. Gabriel-Mödling bei Wien, 1923., str. 414.—470.) i tako zajedno s ovima daju jasan pogled i smjernice daljnjega istraživanja u tom veoma aktuelnom pitanju, što zanima nesamo etnologue, nego još više i bibliciste i patrologe i apologete.

Konačno dakle: upravo ova knjiga najbolje očituje veliki uspjeh kongresa. A na tu je nakanu i molio strogi učenjak na historijskom području, koji je zasjeo na stolicu najvišega Autoriteta, sv. Otac Pio XI., kako je sam istaknuo na početku svoga govora kongresistima u Vatikanu u specijalnoj audijenciji: »Durant ces jours, je vous ai suivis de loin; j'ai prié pour le succès de votre session«. Te su riječi ujedno i najbolji poticaj za daljnji rad svima, koji hoće lojalno i dostojno da služe znanosti i vjeri: jer ove dvije kćeri neba, makar ih slabost ljudska višeput hoće da rastavi, konačno se uvijek opet nađu skupa. A takova gibanja, naročito u spomenutim važnim pitanjima, ako ikoga drugoga, svakako mora da zanimaju svećenike. Zato im najtoplije preporučam ovu knjigu, i to tim više, jer je cijena, prema ukusnoj opremi i prema današnjim prilikama, uistinu veoma umjerena, za što opet ide, naročita hvala izdavaču, glasovitij »Librairie Orientaliste Paul Geuthner«.

Dr. A. Gahs.

Dr. Stjepan Zimmermann: Psihologija za srednja učilišta. S odobrenjem Ministarstva Prosvjete od 15. aprila 1927. Zagreb. Nadbiskupska tiskara 1927. 8° str. VI + 160 + 14 slika. Cij. Din 40.—.

Prema zadaći psihološke buke na kraju srednje škole podaje Z. u svom udžbeniku rezultate dosadašnjih istraživanja. Tako dobiva dak uvid u sadanje stanje psihologije; o čemu danas psiholozi raspravljaju i do kojih su rezultata došli. Opširno prikazuje Z. empirijsku psihologiju, ali prema onom proširenom području, koje obuhvaća i duhovne čine, dakle prema Külpe-ovoj školi, čije metode i najistaknutije zastupnike navodi. Ipak bi bilo posve krivo iz opširnoga prikazivanja empirijske psihologije zaključivati, da je ovo glavna svrha knjige. Ona je samo podloga, koja ima služiti, da dak uzmogne bolje i lakše razumjeti glavne

probleme iz filozofijske psihologije: razliku između fizičkih i psihičkih pojava, osjetnoga i duhovnoga, doživljaja saznavanja i čuvstvovanja i težnja, nužde i slobode, pojave i subjekta. Doista sva važnija pitanja, ne izuzev ni supstancijalnosti i besmrtnosti duše, religije i savršenstva, dolaze na red, tako te je ova »školska« Psihologija pregled čitave psihologije, kojim će se moći s velikom korišću služiti i onaj, koji je već svršio srednju školu i »ponesao knjigu iz škole — u život«, kako to želi pisac u Predgovoru. To je i za profesora psihologije na srednjim školama prava sreća, što ima takav udžbenik, u kojem nalazi obrađena sva pitanja, do kojih mu je najviše stalo, tako te se može u glavnom ograničiti na tumačenje. A ni to neće biti teško, jer se »Psihologija« odlikuje ne samo u pogledu sadržaja, nego i s didaktičke strane.

Terminologija je dosljedno provedena kroz čitavu knjigu. Svaki je tehnički izraz, osobito latinski, protumačen, a na svršetku knjige dodan je rječnik, u kojem je sadržana čitava terminologija objašnjena i sa jezičnog i sa pojmovnog stanovišta; ovaj rječnik može služiti kao uzor sličnima. I u metodičkom pogledu ističe se Z-va »Psihologija«. Jasna i pregledna je razdioba čitavog sadržaja: I. Dio o raznim doživljajima saznavanja, najprije osjetilnom opažanju, onda o predočavanju, napokon o mišljenju; II. Dio o čuvstvovanju; III. Dio o težnju i htijenju. Isto je tako materija svakoga pojedinoga dijela logički jasno raščlanjena. U velike olakšava pregled, što je na rubu stranica označen sadržaj. Jasnoći ima služiti i 14 slika na kraju knjige, koje se odnose na eksperimentalni dio »Psihologije«.

Napokon valja istaknuti u čitavoj knjizi jednu vrlinu, koju tako rijetko susrećemo a koja donosi daku najveću i najtrajniju korist. Z. ne saopćava samo razumijevanje i znanje, on ne uči samo filozofiju nego i filozofiranje. Ne služi se »spekulativno dogmatskim« metodom, nego induktivnim ili »znanstvenom empirijom«. On potiče na razmišljanje i reflektiranje i traženje odgovora na razne probleme. Tako pripravlja i usposobljuje za bolje razumijevanje najdubljih psihološko-filozofijskih pitanja o duši, njezinoj naravi i svezi s tijelom. Istu svrhu potpomaže i »Povijest psihološke nauke« u »Dodatku II.«.

Zato iskreno želim, da se ova »Psihologija« uvede u mnoga srednja učilišta, za koja je i odobrena od Ministarstva Prosvjete.

Franjo Šanc D. I.

Fr. Bulić i M. Abramić: Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku god. XLVII—XLVIII. Split, Narodna tiskara, 1924/25. Doštampan 24. decembra 1926.

Sadržaj »Vjesnika« za god. 1924—25. donosi u prvom redu stručne radove Msgr. Bulića: Naslovi posvete bazilike gradskih i vangradskih Solina (str. 11.—20.) i po tom u 4 članka tačne opise svih pojedinih nadenih fragmenata pri iskopinama u poganskoj nekropoli u Solinu zvanom Hortus Metrodori (str. 46.—51.), u perimetralnim zidovima i u kulama stare Salone (str. 27.—46.), zatim na jugu gradskih bazilika u Solinu (str. 53.—68.). Jednako opisuje Msgr. Bulić starinske nalaze u Omišu, Hvaru, Perastu, Lečevici i drugdje. Od M. Abramića je radnja: Grčki natpisi iz Solina (str. 3.—11.) i dvije bilješke (str. 68. i 70.). Iv. Ev. Kujundžić